

به فشین وهک داینه مۆی کاره سات

له شیعری (هر یه کبار بۆم هه به یه) که ژال ته ممه را

خه له ف غه فور

رهنگه ساده ترین پرسیار که زوریش گرنگه ئیمه ی مروّف له خوّمانی بکه پین ئه وه بیّت: ئه وه ئیمه یین شته کان ده خولقینین و فۆرمی (باویتی) یان ده ده یینی، یان قه ده رو روژ گار بی خواستی ئیمه ئه مه ی کردوو وه له سه ر سفره ی ژیان (مائده الحیاه) له گه لیدا ئاشنا بووین و ناشکری لیبی لایه دین؟

فه رهاد پیربال له کوّره شیعری کیدا ئه م پرسیاره ی به شیعریک وه لام دایه وه، گوایه ئه وه ئیمه یین شته کان ده خولقینین و دوایش ده یکه یینه کلتور و سیفه تی (باش) و (خراب) ییشان پیده به خشین. ته نانه ت زور جار باویتی شته کانمان هینده سنوردار ده که یین ده ر چوون لیبی ده تخاته به ر نه فره ت و به که سیکی لاده ر ده چوینر بیّت.

کوّمه لگای کوردی یه ک له و کوّمه لگا روژ هه لاتیپانه یه که باویتی هینده زاله تیایدا به ئه ندازه ی ره ها بوون، هه ر ئه مه شه وایکردوو به رده وام ئه و واقیعه رهنگانه وه ی ته وای له سه ر لایه نی ئه ده بیمان هه بوو بیّت و هه ر ژانریکی ئه ده بی به پیی توانای خو ی کاری له سه ر کرد بیّت، به تاییه ت شیعری که (هه ست) لایه نیکی گرنگی پیکه ینا وه شاعیری ش وه ک مروّفیکی (هه ستیارت) بناسر بیّت هه ره وه ک د. بصیر ئاماژه ی بو شتیکی له و جوّره کردوو.

شیعری (هه ر یه کجار بۆم هه به یه) ی که ژال ئه حمه د یه ک له و شیعرا نه یه که له ده ر گای بابه تیکی هه ستیاری دا وه، لیّره وه سوژن به جه سه تی کلتوریک خویینیدا ده کات و شاعیرانه بو ی ده گری، نایه ویت ده رو پشی ئه م کلتوره بیّت، لی له هه مان کاتیشدا ده ربا زبوون لیبی هینده به ئاسان نازانیّت.

هه مو و ئه و راستییه ده زانین شه ره ف له کوّمه لگای کوردیدا مه حکومه به (په رده ی کچینی)، په رده یه ک له یه ک کاتدا خولقینه ری تراژیدی و به خته وه ریشه، و ی کاتانای کچینی نه به خشرابیت خیزان به خته وه ر ده بیّت و مانگی هه نگوینی به ره نگی کوّماری سوری شه ره ف دا گیر ده کری، دا گیر کردنی ک شه ره فه رستان بیویستیان پییه تی و ناتوان فه رامو ش ی بکه ن، هه ر بۆیه شه به رده وام ئه مه خه ون و کرده ی بالایه لایان.

و ی کاتانه ییش (په رده ی کچینی) سوور ده کری (نامینی) ئاشوبیک ده خولقی، پانتایی ده سه لاتی خیزان (خیل) ده بیته مه دانی توندوتیژی و هیچ ریساو یاسایه ک ناتوانی ریگا له م ئاشوبه بگری جگه له کوشتن. لیّره نه مانی په رده ی کچینی سه رتایه بو ژانی خوینی مروّفگه لیک که مه حکومن به وه ی نه ده بوو قایل بن به وه ی کچینی بدزری، ئاخه ر دزینی کچینی له ساده ترین مانایدا له ده ستدانی شوناسی پیاوه تی و سه ره برزی و

نابانگه، چونکه پیاوانی خیل و کلتوری خویین له سیبه ری ئه م کچینییه دا گو ی له ئاوازه کانی پیاوه تی ده گرن و به ده م سه مای سه ربلندییه وه ئا فره یین بو باویتی و ناعه قلاتیه ت ده که ن.

به سه رنجدان له تایتلی شیعره که (هه ره یه کجار بۆم هه به یه) ئه وه روونده بیته وه که که ژال ده یه ویت به شیعری قسه له سه ر پرسیک بکات که تاساتی هۆینه وه ی شیعره که ییش گیروده یه تی و نه یوانیه ته جاوژی سنوره کانی بکات، روونتریش ئه وه یه خودی شاعیر ده یه ویت سه ره تایه ک چی بکات بو پرسیار کردن له وه ی ئایا (خه ون) ی مروّف ده توانیّت (موقه ده سیکی کوّمه لایه تی) بیینه ما بخاته ژیر پرسیاره وه به بیردۆزه یه کی جیا له خواستی گشتی شروقه ی بکات؟

ئه وه چیه شاعیری والیکردوو ئه م پرسه بکاته شیعری؟ ئه مه به ته نه ا خه می که ژاله یان که ژال له بری (کو) یه کی ده سه ته وه ستان قسه له م خه مه ده کات و به ر پرسیارانه هه ولی کالکردنه وه ی هیله توّخه کانی ده دات که ئه و پییوایه ئه مه شتیکی نییه به نه بوونی کوّمه لگا رووبه رووی کاره سات بیینه وه و شوناسی پیاوه تی و مروّف بوون خو ی له به رده م یه ک دنیا کاره ساتدا بیینه ته وه.

من وای ده بینم ئه م شیعره ی که ژال دیالوگیکی شاعیرانه یه له گه ل خودی خویدا، قسه له خه میک ده کات که خویشی گیروده یه تی، ده روونی ئازار ده چیژیّت، بۆیه ئه م خه مه به شیعری ده کات و شیعریش به گوّرانی:

به رافه وه / یه کبار بۆم هه به کچینی به فشم / ده نا له روژ یلگا سه رجا را / ده بووم به ژنی قه سیره و / دیسان ده شوومه وه به کچ / کچی هه مو و غه ونه کانت.

سه یه که که ژال چه ند وریایانه مامه له له گه ل وشه کانیدا ده کات، به ئه ندازه یه ک وشه کانی کچاندوو (فۆرمی نیانی پییه خشیوه) خوینه ره هه سته کات پیویستی به گو یگرتن له ناسکی خه می کچیک هه یه، خه میک که میژوو یه کی له کوشت و بری هه یه وه دیان کاره ساتی کوّمه لایه تی که ژن تیایدا سووته مه نی و مه حکومه یه که م بووه روویداوه.

لیّره کلتوریک هه به ته نانه ت ریگری له خه ونی به ژنبوونی قه سیده و نازادی فرین و دیسانه وه به کچوونیش ده کات و زورینه به بیرکردنه وه یه ک مه حکوم ده کات که ژن ره مزه بو شه ره ف و شه ره فیش په رده یه نه مانی ئه مه ش هیما یه بو بیشه ره ف بوون. پرسی باویتی خوین و په رده له کو یوه ها تووه؟ ئیمه یین یان قه ده ره؟ ئایا میژوو ریگامان ده دات خوّمان به داهینه ری

کلتوری خویین نه زانین؟

که ژال له وینه ی دووه می شیعره که ییدا هیما بو تابویه کی تر ده کات که ره نگه ئه مه یان ئایین یان ریباژیکی ئایینی هه رامی کرد بیّت، ئه و ئه گه رچی به شیعری قسه له سه ر تابویه کی ئایینی ده کات و ره نگه خودی شاعیریش که مته ره ژیر کار یگه ری ئاییندا بیّت و په یوه ندیبه کی روّحی له گه لدا نه بیّت، به لام ئه وه ش ئاشکراده کات گیروده ی هه مان کلتور و ته جاوژی ئه م نه ریّت و کلتور و نه کردوو و خه ون به وه وه ده بینیّت که ئه م بیرکردنه وه کال بییته وه:

به رافه وه / هیچ جاری کوّتری ده ستم / بو ی نییه له هیلانه ی ده ستا / هه لینیشت / ده نا ماوه ی نیوانمان له ساتیگا را / به هه زار نزا ی قول ده بری و / ده مر دم له سه ر نیوگی / په نه به تووته ی ده ستی په پت، / نه فیّر هه مو و په نه کانت.

ئه م وینه یه ره مزه بو تابویه کی ئایینی که ده ست له ده ستدانی نیوان ژن و پیوی له ده ره وه ی باز نه ی هاوسه ریّتی هه رام کردوو، به جوړیک له به رامبه ر کردیدا سزایه کی توندی بو دانراوه دۆزه خیکی بو چیکر دووه. ئه م تابویه دواتر بووه به کلتوریک کوّمه لایه تی و خیلیش به ره وه ام کاری له سه ر توّخکردنه وه ی کردوو و تاکه کانی بو کار کردن به و بیرکردنه وه یه راهیانه. ئه وه تا (کوّتری ده ستی) عیشق و هه زی که ژال) بو ی نییه له (هیلانه ی ده ست) حه زو خه ونی مه عشوقه که ی) یدا هه لینیشت، ئه گینا ئه م خواستیّتی وه ک هه وه ره بروسکه له چه ند ساتیکی که مدا ده ستی ئاو یژانی ده ستی ئه و بکات و یه کتر رامووسن و دواتریش به مه به ستی له سه ر نیوکه کانی بمردایه:

ده مر دم له سه ر نیوگی / په نه به تووته ی ده ستی په پت، / نه فیّر هه مو و په نه کانت.

خه ونیکی جوانی شاعیرانه یه، ناسکی هه ستی که ژال لیّره دا به ده رده که ویت. هاوارپکی چه ند به ناله یه، نازاری بوونی که ژال لیّره دا ئاشکرا ده بیّت. دیمه نیکی چه ند ناوازه یه، شاعیریّتی که ژال لیّره دا ده چریکینی. خه ونیکی چه ند به سو ییه، کوّمه لگا لیّره دا ده وه ستی. رامانیکی چه ند بالایه، بیر لیّره دا ده بزوی.

له شیعری (هه ر یه کجار بۆم هه به یه)، که ژال له گه ل (ئه و) دا ده دویت، وینه ی شیعری بووه به ئامیزی ئاشکرا کردنی خه ونه کانیان بو یه کتری، خه ون گه لیک ده کرپت ناوی سرووته کانی عیشقیکی راسته قینه ی لیّنه ریّت. ئه م وینه و سروتانه هه لگرو ورووژیّنه ری

پرسیار و ده لاله تن که ناکریت قسه یان له سه ر نه کرپت.

بیگومان گه ران بو که شفکردنی نادیاره کان له م شیعری که ژالدا پیویستی به ورد روانین، ورد خویندنه وه، ورد بیرکردنه وه هه یه، چونکه له م ریگایه وه نه بیّت له به رزی ئاستی فه نتازی وینه شیعرییه کان ناگه ییت به تاییه ت له گه ل خویندنه وه ی دیر به دیری شیعره که دا هه ست به ئاوازیکی عاشقانه ده که ییت، ئاوازیکی که لوتکه ی عیشقی جاویدانی بیری خوینه ره ده خاته وه.

وینه کان خه ونی جوانن، له هه مان کاتدا سرووتی عاشقانه ن، به راده یه ک ناسکیان لیّ ده رژی:

به هه ر له ئامیزت / ده رژی / پاییزیش له پاوه کانت / باشه من باوه به کام له م وه رزه بو انانه ی سال بکه م؟

که ژال بو قسه کردن له سه ر نه ریته یاساگراره کان و کلتوری ناتهنه دروستی روژ هه لات، وینه ی شیعری بالا چیده کات، ئایا ئه م شیوازه ی که ژال له به شیعری کردنی پرسه کوّمه لایه تییه کاند ده رنه جامی ئه وه نییه که ئه م میلیله ته سوژیان به سه ره لایه نی عه قلیاندا زاله و هینده ی به شیعری کار یگه رن نیو هینده گو ی بو لیکو یینه وه ئه کادیمییه کان ناگرن؟ به هه ر حال ئه وه ی ده کرپت وه ک یه کیک له مه غزاکانی پشت نووسینی ئه م شیعره لیبی بروانریّت، نادروستی هه ندیک لایه نی کلتوریه که چوارچیوه یه کی ناسوودبه خشی به ده وه ری ژانی تاکه کاند کیشاوه، له ریگای وینا کردنی چه ند دیمه نیکی شیعرییه وه وه ک دیالوگیکی نیوان دوو خو شه ویست (که ژال و شیعری) که هیما یه بو بیرکردنه وه ی نادروستی کوّمه لگا ئه م قه سیده یه له دایکبووه و له راستیشدا ده کرپت وه ک یه کیک له شیعره باشه کانی که ژال ته ماشا بکرپت.

xalafgafur@yahoo.com